

BASES METODOLÒGIQUES DE LA INVESTIGACIÓ EDUCATIVA II

Curso 2009-2010

Codi: 23146

Tipus d'assignatura: Troncal,

Crèdits ECTS: 4 (Teoria)

Titulació: Pedagogia

Àrea de coneixement: Mètodes d'investigació i diagnòstic en educació (MIDE))

Professor: Justo Arnal

1. CONTRIBUCIÓ DE L'ASSIGNATURA A LA FORMACIÓ DEL PEDAGOG

Les assignatures troncal *Bases metodològiques de l'educació I i II* formen part del pla d'estudis de la llicenciatura de Pedagogia i tenen caràcter bàsic i introductori. Aquest programa és continuació i ampliació dels continguts inclosos en Bases metodològiques I. Segons el pla d'estudis vigent, la descripció breu del contingut de Bases metodològiques II és: Metodologia quantitativa i qualitativa. Principals models i dissenys aplicables a la investigació educativa.

A través de l'assignatura *Bases metodològiques II* és pretén proporcionar als alumnes en formació (100-120) els coneixements, recursos bàsics, estratègies i elements necessaris per endinsar-se en la realització d'investigacions de caràcter empíric. Iniciar-se en aquesta activitat i arribar a la consecució de la capacitat investigadora sota uns objectius claus i imprescindibles perquè l'alumne pugui respondre a les múltiples qüestions i interrogants que estan presents o poden plantejar-se en una societat polièdrica i aportar el seu coneixement.

Les perspectives metodològiques *empírico-analítica, humanístico-interpretativa i socio-crítica* enfonsa les seves arrels i té múltiples connexions amb la Filosofia, Antropologia, Història de l'Educació, Estadística i Informàtica aplicades a l'Educació, Política educativa, Ètica, entre d'altres àmbits del saber. La investigació educativa necessita el suport de tots elles. Alguns continguts inclosos en el programa, com per exemple, la *investigació orientada a la pràctica* (investigació-acció i investigació avaluativa) tenen certa incidència per a la decisió i canvi en educació.

Quant a la seva contribució en la formació dels professionals de la Pedagogia cal destacar el desenvolupament de la capacitat d'anàlisi i de síntesi, la capacitat per saber obtenir informació efectiva, raonament crític, compromís ètic (límits d'ordre ambiental, moral, tècnic i derivats de l'objecte), desenvolupament de la sensibilitat cap a problemes actuals, la millora de l'expressió escrita i oral a través de la redacció d'informes investigació.

Entre la contribució específica de *Bases metodològiques II* per a l'alumne destaquem la capacitat de sorpresa, curiositat per descobrir quelcom nou, així com provar i contrastar informacions, fets o situacions ja existents, el rigor en el disseny i procés d'investigació, l'agudesia crítica, el conreu de la paciència i senzillesa davant les múltiples dificultats com són l'escassetat de temps i mitjans en moltes ocasions i una important: aprendre a treballar en equip. I de forma especial, desenvolupar l'actitud d'incloure en el seu treball una reflexió crítica sobre la pròpia activitat amb la finalitat de perfeccionar-la.

En síntesi, la contribució d'aquesta assignatura a la formació acadèmica i professional de l'alumne pot concretar-se a potenciar el treball lliure i obert davant la ciència, capacitat crítica, dedicació i inventiva en la comprensió/explicació dels fets i fenòmens socioeducatius des d'una perspectiva holística, dinàmica i interactiva, així com la disposició generosa per comunicar amb rigor el saber aconseguit als altres.

2. COMPETÈNCIES I OBJECTIUS

COMPETÈNCIES	OBJECTIUS
1 ¹ Revisar i seleccionar fonts d'informació. Discriminar oportunament la informació rellevant de què no ho és. Presentar els resultats de l'anàlisi de forma entenedora i acurada.	Núm. 3 Planificar una investigació educativa quantitativa o qualitativa ressaltant les fases principals. Núm.6 Redactar informes investigació tenint en compte les orientacions d'alguns autors i institucions
3 Analitzar críticament la complexitat soci-educativa de la societat actual. Entendre, explicar i interpretar els debats que sobre l'educació apareixen regularment. Utilitzar hàbits de treball personal amb fonts diverses d'informació i potser contradictòries.	Núm. 1 Adquirir la terminologia bàsica que s'utilitza en investigació educativa. de treball personal Núm. 2 Analitzar informes d'investigacions quantitatives o qualitatives realitzades en i sobre l'educació. Núm.3 Planificar una investigació educativa quantitativa o qualitativa ressaltant les fases principals. Núm. 5 Realitzar una investigació educativa quantitativa o qualitativa recollint informació, analitzant i interpretant correctament els resultats.
8 Analitzar la situació (problema, tema, disjuntiva, etc.) Identificar tots les possibilitats i les solucions alternatives.	Núm. 3 Planificar una investigació educativa quantitativa o qualitativa ressaltant les fases principals.

¹ Nombre assignat a la competència professional en el document elaborat per una Comissió interdepartamental de Pedagogia de la UAB, amb el títol "Perfil i competències dels pedagogs avui", datat el 16 de març de 2005.

Seleccionar una de les proposades per executar-la. Fer el seguiment i control de la decisió.	
9. Identificar contextos educatius que requereixen la producció de nou coneixements per la seva millora. Elaborar el disseny adient per a abordar la situació identificada i eventualment promoure el canvi. Gestionar la implementació del disseny elaborat i avaluar els seus resultats.	Núm.3 Planificar una investigació educativa quantitativa o qualitativa ressaltant les fases principals. Núm. 4 Elaborar i aplicar tècniques senzilles (instruments, estratègies i mitjans audiovisuals) vàlides i fiables que permetin l'obtenció informació. Núm. 5 Realitzar una investigació educativa quantitativa o qualitativa recollint informació, analitzant i interpretant correctament els resultats.
12 Aportar informació útil, rellevant i actualitzada sobre el tema	Núm. 1 Adquirir la terminologia bàsica que s'utilitza en investigació educativa. Núm.3 Planificar una investigació educativa quantitativa o qualitativa ressaltant les fases principals. Núm. 5 Realitzar una investigació educativa quantitativa o qualitativa recollint informació, analitzant i interpretant correctament les resultats. Núm. 6 Redactar informes d'investigació tenint en compte els orientacions d'alguns autors i institucions.
15 Aplicar el codi deontològic en el desenvolupament de la seva tasca professional i, per tant, de les accions que realitza.	Núm. 3 Planificar una investigació educativa ressaltant les fases principals

3. CONTINGUTS

Introducció

I. Bases metodològiques de la investigació

1. La investigació en educació

- 1.1. Metodologies d'investigació educativa: empírico-analítica, constructivista i sociocrítica.
- 1.3. Metodologies i criteris regulatius
- 1.4. Diversitat metodològica en el coneixement científic de l'educació.
- 1.5. El mètode científic

II. Processos generals investigació en educació empírico-analítica (quantitativa):

- 2.1.1. Perspectiva general
- 2.1.2. Plantejament del problema
- 2.1.3. Estat de la qüestió. Referenciar segons la normativa APA
- 2.1.4. Objectius i/o Hipòtesi: formulació i contrastació
- 2.1.5. Variables: tipus i operativització
- 2.1.6. Mostratge i tècniques de selecció de mostres.
- 2.1.7. Tècniques de recollida de la informació
- 2.1.8. Anàlisi de la informació
- 2.1.9. Conclusions
- 2.1.10. Algunes consideracions bàsiques sobre l'informe d'investigació.

2.2. El procés d'investigació en investigació qualitativa.

Diversitat d'enfocaments.

III. Metodologies investigació

3. Metodologia d'orientació empírico-analítica: Investigació ex-post-facto o no experimental

- 3.1. Alguns conceptes fonamentals
- 3.2. Metodologia ex-post-facto o no experimental:
 - 3.2.1. Mètode comparatiu-causal
 - 3.2.2. Mètodes descriptius: estudis de desenvolupament i enquesta
 - 3.2.3. Estudis correlacionals i predictius

4. Metodologia d'orientació empírico-analítica: Investigació experimental i quasiexperimental.

4.1. Investigació experimental

- 4.1.1. Característiques generals
- 4.1.2. Experiment de laboratori i de camp
- 4.1.3. Etapes o fases en la metodologia experimental
- 4.1.4. Control de les variables independents, dependents i estranyes.
- 4.1.5. Error experimental
- 4.1.6. Control de la varianza. Principi fonamental de la variança.
- 4.1.7. Validesa dels dissenys i el seu control:
 - 4.1.7.1. Validesa interna i possibles factors
 - 4.1.7.2. Validesa externa i possibles factors
- 4.1.8. Disseny investigació:

- 4.1.8.1. Segons el grau de control: preexperimentals, quasiexperimentals i experimentals.
- 4.1.8.2. En funció del nom de grups i variables: intersubjectes, intrasubjectes i factorials.
- 4.1.9. Anàlisi de dades en els dissenys experimentals. Variança simple.
- 4.1.10. Fiabilitat de la ciència experimental
- 4.1.11. Possibilitats i límits

4.2. Investigació quasiexperimental

- 4.2.1. Característiques generals
- 4.2.1. Alguns dissenys
- 4.2.3. Possibilitats i límits

3. Metodologia qualitativa orientada a la interpretació/compremsió (constructivista).

- 5.1. Característiques fonamentals
- 5.2. El procés investigació constructivista
- 5.3. Investigació etnogràfica: característiques, procés, tècniques i dificultats que planteja.
- 5.4. Estudi de casos
- 5.5. Referències a la fenomenologia, etnometodologia, estudis biogràfics i teoria fonamentada.

6. Metodologia qualitativa orientada al canvi i a la presa de decisions.

- 6.1. Investigació-acció: característiques, procés i models.
- 6.2. Investigació avaluativa: fonaments teòrics, procés, models.

IV. Tècniques, instruments, recursos audiovisuals i documentals de recollida d'informació.

7. Característiques tècniques dels instruments

- 7.1. Fiabilitat: procediments per determinar-la.
- 7.2. La validesa i els seus distints tipus.

8. Estudi d'algunes tècniques, instruments i recursos investigació en educació.

- 8.1. Distints instruments, estratègies i recursos d'obtenció informació en investigació.
- 8.2. La mesura d'actituds. Escales d'actituds: concepte i característiques. Escales de Lickert, Thurstone, Guttman i diferencial semàntic.
- 8.3. Qüestionari: concepte i característiques; procés d'elaboració i redacció de preguntes. Fiabilitat i validesa.
- 8.4. Observació sistemàtica: concepte i característiques, planificació, registre d'observacions, mostratge, criteris regulatius de l'observació, tipus de dades observacionals.
- 8.5. Entrevista: concepte i característiques, modalitats, planificació, directrius per a la realització.
- 8.6. Documents escrits i orals: Diaris, cartes, històries de vida i autobiografies.
- 8.7. Mitjans audiovisuals i documentals, vídeos, fotografies, diapositives i pel·lícules.

V. Informe d'investigació quantitativa i qualitativa en educació.

- 9.1. Organització de l'informe investigació d'orientació quantitativa i qualitativa.
- 9.2. Orientacions facilitades per alguns autors i institucions sobre informe.

4. PLA DE TREBALL

E-A Presencial (a l'aula)	E-A Dirigit (fora de l'aula)	E-A Autònom (fora de l'aula)
<u>Estudiant</u> <u>Professor</u> - Exposició per part del professor dels conceptes teòrics dels temes.. - Seminaris de treball - Treball en grup - Exercicis individuals d'aplicació. - Dinàmica de grups per a la simulació - Presentació del projecte d'investigació per part dels estudiants (individual o en equip). - Realització de l'examen.	<u>Estudiant</u> <u>Professor</u> - Anàlisi d'informes proposats pel professor i altres seleccionats per l'alumne. - Estudi de casos - Recollida d'informació a través d'internet i de biblioteques. - Planificar una investigació educativa quantitativa o qualitativa ressaltant les fases principals. - Lectures seleccionades pel professor. - Tutories presencials.	<u>Estudiant</u> <u>Professor</u> - Estudi personal, preparació de classes i material. - Lectura d'investigacions senzilles - Recerca d'informació a través d'internet i de biblioteques. - Tutories - Visita a centres o altres contextos socioeducatius per a observar o aplicar instruments i estratègies de recollida d'informació. - Redacció de l'informe d'investigació dissenyat i aplicat. - Lectura i avaluació dels projectes presentats. - Preparació del material de l'examen. - Autoavaluació argumentada per escrit. - Coavaluació - Coordinació amb altres professors.

Distribució de tasques i hores estimades del pla de treball

	Estudiant	Presa de apunts, consultes, aportacions..	Seminaris	Presentació en classe de l'informe del treball d'investigació realitzat.	Examen	Total
E-A Presencial		28 h.	4 h.		2 h.	34 h.
	Professor	Exposicions classe	Seminaris	Treballs d'investigació realitzats.	Examen	
		28 h.	4h.		2 h.	34 h.

E-A Dirigit (fora l'aula)	Estudiant	Recollida d'informació	Tutories	Planificar una investigació educativa	Tutories	
		4 h.	½ h.	6 h.	½ h.	11h.
	Professor			Supervisar els dissenys d'investigació d'alumnes.	Tutories	
				20 h.	15 h.	35 h.
E-A Autònom (fora l'aula)	Estudiant	Redacció de l'informe breu d'investigació	Estudi personal	Tutoria		
		15 h.	15 h.	½ h.		30 ½ h.
	Professor	Tutories lliures, preparació de classes i examen, avaluació, reunions de coordinació amb altres professors, ...				
		80-100h.				80-100h

5. TEMPORALITZACIÓ I ACTIVITATS

<u>Sessió</u>		<u>Lecturas</u> Resumir individualment (1)	<u>Procés del treball d'investigació.</u> Observació: Per a investigació qualitativa seguir Latorre y otros, 2005 cap. 8 i per investigació quantitativa veure annex 1.
1	Presentació del programa de l'assignatura i del procés a seguir. Suggeriments i millores. Investigar en educació		
2	Investigar en educació (continuació)	Doc. número 1, 3 del dossier.	
3	Paradigmes i perspectives metodològiques. Fonaments i criteris de credibilitat.	Doc. número 2, 4	Planificació general del treball a realitzar.
4	Processos d'investigació. Fases principals: formulació del problema, estat de la qüestió, com referenciar segons l'APA, objectius i/o hipòtesi.	Latorre, A., Del Rincón, D. y Arnal, J. (2005). <i>Bases metodològiques de la investigació</i> . cap.3 o un altre semblat.	Desenvolupament de l'estat de la qüestió.

	Presentació d'una síntesi sobre un informe breu d'investigació empírica.	Doc. 5, 18	
5	Recerca d'un article d'investigació empíricoanalítica en revistes publicades entre 2005 i 2009. Presentació en classe.		Objectius i/o hipòtesi
6	Recerca d'un article d'investigació empíricoanalítica en revistes publicades entre 2005 i 2009. Presentació en classe	Doc. número 6	
7	Procés: variables	Latorre, ... Cap.3 Doc. número 8	Variables i selecció de la mostra.
8	Procés: mostratge	Doc. número 19	
9	Recerca d'un article d'investigació qualitativa. Presentació d'una síntesi.		
10	Recerca d'un article d'investigació qualitativa. Presentació d'una síntesi.	Doc. número 13 Latorre,... cap. 10	Metodologia/s.
10	Adaptació programe		
11	Tutoria		
12	Metodologies Investigació ex - post- facto		
13	Investigació cuasiexperimental i experimental.	Doc. número 7 Latorre, ... Parte II	
14	Investigación experimental		
15	Recerca d'un article d'investigació expost facto o experimental. Presentació d'una síntesi.		
16	Recerca d'un article d'investigació expost facto o experimental. Presentació d'una síntesi. Investigació etnogràfica i altres tradicions	Doc. números 9, 10, 11 i 12	Treball d'investigació. Tècniques que s'aplicaran. Selecció, descripció o bé elaboració pròpia.
17	Investigació etnogràfica i altres tradicions	Doc. número 14 Latorre, ...cap. 12	

18	Investigació-acció		
19	Recerca d'un article d'investigació qualitativa. Presentació d'una síntesi.		
20	Recerca d'un article d'investigació qualitativa. Presentació d'una síntesi.		Tractament de la informació.
21	Tècniques d'investigació: instruments, estratègies i mitjans audiovisuals i documentals	Consulta del texto Del Rincón y otros (1995). <i>Técnicas de investigación en ciencias sociales</i> . Madrid: Dykinson, o un altre semblat.	
22	Qüestionaris. Fonaments	Cf. Del Rincón y otros (1995)	
23	Escales d'actituds.	Cf. Del Rincón y otros (1995). Comunicación sobre actitudes de los profesores de secundaria hacia la evaluación (fotocopias)	
24	L'informe d'investigació quantitativa i qualitativa.	Doc. núm 15, 17	
25	Recerca. Presentació d'una síntesi.		Redacció de l'informe d'acord amb els criteris establerts. (cf. annex 1 inclòs en el programa)
26	Recerca. Presentació d'una síntesi.		
27	Recerca. Presentació d'una síntesi.		
28	Prova final		Entrega del treball empíric realitzat individualment.
29	Calificacions Revisió		

(1) Resumir és reduir a termes breus i precisos o repetir abreuadament allò essencial d'un afer o matèria

6. AVALUACIÓ

1. Es realitzarà mitjançant una prova teòrico-aplicativa sense material que recollirà els continguts de l'assignatura exposats en classe, les lectures recomanades, les aportacions dels alumnes/alumnes (informes) i altres activitats que es realitzin en classe.
2. Treball d'investigació realitzat individualment. Es valorarà com un element de qualitat un cop aprovat (fins al 20% de la nota obtinguda).

L'annex titulat "Anàlisi d'informes breus investigació" pot servir d'orientació per al disseny i realització del treball d'investigació i, també per a la valoració dels treballs que siguin presentats en classe pels distints grups.

L'Informe d'investigació individual no superarà els 20 pàgines, lletra 12, interlineat senzill i marges 2,5 en paper i en disquet o CD i algun annex si fos imprescindible.

En aquesta assignatura es considera obligatori referenciar segons la normativa APA.

Examen de setembre: Prova escrita i treball d'investigació realitzat individualment. Es valorarà com un element de qualitat un cop aprovat (fins al 20% de la nota obtinguda).

7. MATERIALS I RECURSOS

Bibliografia bàsica

LATORRE, A., DEL RINCÓN, D. y ARNAL, J. (2005). *Bases metodológicas de la investigación educativa*. Barcelona: Ediciones Experiencia.

Dossier de lectures.

Bibliografia recomanada

ÁLVAREZ-GAYOU, J.L. (2003). *Cómo hacer investigación cualitativa. Fundamentos y metodología*. Barcelona: Paidós.

ANGULO, J. F. (1990). Una propuesta de clasificación de las técnicas de recogida de información, con especial referencia a las técnicas de investigación interpretativa. En J. B., MARTÍNEZ, J. (Ed.), *Hacia un enfoque interpretativo de la enseñanza*. Granada: Universidad de Granada.

ARNAL, J., DEL RINCÓN, D. y LATORRE, A. (1992). *Investigación educativa. Fundamentos y metodologías*. Primera reimpresión, 1994-96 y 97. Barcelona: Labor.

ARNAL, J. (1996). *Metodologías d'investigació*. Barcelona Universitat Oberta de Catalunya.

ARNAU, J. (1990). Metodología experimental. En J. Arnau, M.T. Anguera y J.Gómez (Eds.), *Metodología de la investigación en ciencias del comportamiento*. Murcia: Compobel, S.A.

- ARNAU, J. (1989). Metodología de la investigación y diseño. En J. Mayor y Pinillos, J.L.(Ed.), *Tratado de Psicología General. Vol. 1: Historia, Teoría y Método*. Madrid: Alhambra Universidad.
- ARTIGAS, M. (1985). *Ciencia, razón y fe*. Madrid: MC.
- ASTI VERA, A. (1972). *Metodología de la investigación*. Madrid: Cincel.
- BARTOLOMÉ, M. (1984). La Pedagogía Experimental. En A. Sanvisens y otros, *Introducción a la Pedagogía*. Barcelona: Barcanova.
- BARTOLOMÉ, M. (1992). Investigación cualitativa en educación: ¿comprender o transformar? *Revista de Investigación Educativa*, 20,7-36.
- BARTOLOMÉ, B. (1994). La investigación cooperativa. En V. García Hoz (1994) (coord.). *Problemas y métodos de investigación en educación personalizada*. Madrid: Rialp.
- BELL, J. (2002). *Cómo hacer tu primer trabajo de investigación. Guía para investigadores en educación y ciencias sociales*. Barcelona. Gedisa editorial.
- BERNARDO, J. (2000). *Aprendo a investigar en educación*. Madrid: Rialp
- BLUMER, H. (.1982). *El interaccionismo simbólico: perspectiva y método*. Barcelona: Hora.
- CARR, N. Y KEMMIS, S (1988). *Teoría crítica de la enseñanza. La investigación-acción en la formación del profesorado*. Barcelona: Martínez-Roca.
- COLOBRANS, J. (2001). *El doctorado organizado. La festión del conocimiento aplicada a la investigación*. Zaragoza: Mira editores.
- CORBETTA, P. (2007). *Metodología y técnicas de investigación social*. Madrid: McGrawHill.
- COHEN, L. y MANION, L. (1990). *Métodos de investigación educativa*. Madrid: La Muralla.
- COOK, T. D. y CAMPBELL, D. T. (1979). *Quasi-experimentation. Design and analysis issues for field settings*. Chicago: Rand McNally.
- COULON, A. (1988). *La etnometodología*. Madrid: Cátedra.
- DE LA ORDEN, A. (Coord.) (1985). *Investigación educativa*. Madrid: Anaya.
- DE MIGUEL, M. (1990). La investigación en la acción:¿Una alternativa metodológica para las ciencias sociales?. En VVAA. *Metodología da investigación científica (75-84)*. Santiago de Compostela: ICE/Universidad de Santiago.
- DEL RINCÓN, D., ARNAL, J., LATORRE, A. y SANS, A. (1995). *Técnicas de investigación en ciencias sociales*. Madrid: Dykinson.
- DENDALUCE, I. (Coord.) (1988). *Aspectos metodológicos de la investigación educativa*. Madrid: Narcea.
- DENZIN, N.K. (1989). *Interpretative Interactionism*. Londres: Sage.
- ECHEVERRÍA, B. (1983). La investigación empírica de carácter educativo en las universidades españolas (1980-83). *Revista de Investigación Educativa*, 2, 144-204.
- ESCUDERO, J.M. (1990). Tendencias actuales en la investigación educativa: los desafíos de la investigación crítica. *Curriculum*, 2, 3-25.
- FITZ-GIBBON, C.T. y MORIS, L.L. (1987). *How to design a program evaluation*. Londres: Sage.

- FOX, D. (1981). *El proceso de investigación en educación*. Pamplona: EUNSA.
- GARCÍA, E. (1991). Técnicas e instrumentos para la investigación educativa. En *Descubrir nuestras aulas. Curso de iniciación a la investigación educativa*. Huelva: ICE de la Universidad de Sevilla en Huelva y Centros de Profesores de Huelva.
- GUBA, E. G. y LINCON, Y.S. (1981). *Effective Evaluation. Improving the Usefulness of Evaluation Results through Responsive and naturalistic Approaches*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- HERNÁNDEZ, R., FERNÁNDEZ, C. y BAPTISTA, P. (2007). *Fundamentos de metodología de la investigación*. Madrid: McGrawHill.
- HERNÁNDEZ, R., FERNÁNDEZ, C. y BAPTISTA, P.(2006). *Metodología de la investigación*. 4ª edic.Madrid: McGrawHill.
- JIMÉNEZ, M.C., LÓPEZ-BARAJAS, E. y PÉREZ JUSTE, R. (1983). *Pedagogía Experimental*. Madrid: UNED.
- KERLINGER, F.N. (1987). *Investigación del comportamiento. Técnicas y metodología*. 22 ed. México: Interamericana.
- KINCHELOE, J.L. y McLaren, P.L. (1994). Rethinking critical theory and qualitative research. En N.K. Denzin y Y.S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research*. Londres: Sage.
- LÁZARO, F. (2002). *Escuela compartida. Una investigación cualitativa*. Almería: Universidad de Almería, Servicio de Publicaciones.
- LECOMPTE, M.D. y GOETZ, J.P. (1988). *Etnografía y desafío cualitativo en investigación educativa*. Madrid: Morata.
- LÓPEZ-BARAJAS, E. y MONTROYA, J.M. (1994). *La investigación etnográfica. Fundamentos y técnicas*. Madrid: UNED.
- MARSHALL, C.V. y ROSSMAN, G.B. (1989). *Designing qualitative research*. Londres:Sage
- MARTÍN MOLERO, F. (1991). *El método: su teoría y su práctica*. Madrid: Dykinson.
- MCGUIGAN, F. J. (1983). *Psicología experimental. Enfoque metodológico*. 3eª. ed. México: Trillas.
- MUÑOZ-ALONSO LÓPEZ, G. (2003). *Técnicas de investigaición en ciencias humanas*. Madrid: Dykinson.
- PÉREZ SERRANO, M.G. (1990). *Investigación-acción. Aplicaciones al campo social y educativo*. Madrid: Dykinson.
- PÉREZ JUSTE, R. (1994). *Investigación evaluativa*. En V. García Hoz (1994) (coord.). *Problemas y métodos de investigación en la educación personalizada*. Madrid: Rialp.
- PRELLEZO, J.M y GARCÍA, J.M. (2003). *Investigar. Metodología y técnicas del trabajo científico*. Madrid: CCS.
- RIBA, C. (1991). El método observacional. Decisiones básicas y objetivos. En Anguera (Ed.), *Metodología observacional en la investigación psicológica*. Barcelona: PPU.
- RUIZ OLABUÉNAGA, J.I. y otros (2002). *Cómo elaborar un proyecto de investigación social*. Bilbao: Universidad de Deusto/ICE.

SAGASTIZABAL, M^a.A. y PERLO, C.L. (2002). *La investigación-acción como estrategia de cambio en las organizaciones: cómo investigar en las instituciones educativas*. Buenos Aires: La Crujía.

SANDÍN, M^a.P. (2003). *Investigación cualitativa en educación. Fundamentos y tradiciones*. Madrid: McGrawHill.

SAN FABIÁN, J.L. y CORRAL, N. (1989). Un modelo de evaluación fenomenológica de la escuela. *Revista de Investigación Educativa*, 7 (13), 131-146.

TAYLOR, S. y BOGDAN, R. (1986). *Introducción a los modelos cualitativos de investigación*. Buenos Aires: Paidós.

TÓJAR, J.C. (2001). *Planificar la investigación educativa: un propuesta integrada*. Buenos Aires: Fundec.

TÓJAR, J.C. (2006). *Investigación cualitativa. Comprender y actuar*. Madrid: La Muralla.

TRAVERS, R. M. (1971). *Introducción a la investigación educacional*. B. Aires: Paidós.

VAN DALEN, D. B. Y MEYER, W. J. (1971 y 1978). *Manual de técnicas de la investigación educacional*. Buenos Aires: Paidós.

VÁZQUE, R. y ANGULO, F. (2003). *Introducción a los estudios de casos*. Archidona (Málaga): Ediciones Aljibe.

VELILLA, R. (1995). *Guía práctica para la redacción de informes*. Barcelona: EDUNSA.

WALBERG, H.J. y HAERTEL, G.D. (Eds.) (1990). *The international encyclopedia of educational evaluation*. Oxford: Pergamon Press.

WALKER, M. (2000). *Cómo escribir trabajos de investigación*. Barcelona: Gedisa editorial.

WALKER, R. (1989). *Métodos de investigación para el profesorado*. Madrid: Morata.

Alguns centres d'investigació a Europa:

- Centro de Investigación y Documentación Educativa (CIDE) España.
- Instituto Nacional de Calidad y Evaluación (INCE)
- Institut National de Recherche Pédagogique (Francia)
- Laboratoire de Pédagogie Expérimentale (Universidad de Lieja)
- Institut Romand de Recherches et de Documentation Pédagogique (Neuchâtel-Suiza)
- Centro Europeo dell' Educatione (Italia)
- Centro de Investigación Educativa (Amsterdam)
- Instituto de Investigación Educativa (Finlandia)

Associacions:

- American Educational Research Association (AERA)
- La International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA)
- Sociedad Española de Pedagogía
- Asociación Interuniversitaria de Investigación Pedagógica (AIDIPE). Edita la Revista de Investigación Educativa (RIE).

Centres de documentació:

- Centro de Documentación para la Educación en Europa (EUDISED)
- El Educational Resources Information Center (ERIC)
- El Instituto de Información y Documentación en Ciencias Sociales y Humanas con la base de datos ISOC.

Annex 1

ANÀLISI D'INFORMES BREUS D'INVESTIGACIÓ

J. Arnal

Presentem a continuació una sèrie d'apartats i aspectes que poden ajudar en el plantejament, execució i avaluació d'una investigació.

1. Índex

1.1. L'informe breu està estructurat en parts i apartats.....	sí	no	?
1.2. És clar	sí	no	?

2. Introducció

2.1. Els objectius de la investigació estan formulats amb claredat i són concrets	sí	no	?
2.2. És descriu el context en què s'inscriu la investigació..	sí	no	?
2.3. El problema apareix identificat amb precisió i claredat	sí	no	?

3. Estat de la qüestió

3.1. És fa referència als autors i publicacions mes importants sobre el tema en estudi i els conclusions que aportin	sí	no	?
3.2. Revisa fonts primàries	sí	no	?
3.3. Revisa fonts secundàries.....	sí	no	?
3.4. La revisió del tema està organitzada amb lògica.....	sí	no	?
3.5. Les aportacions importants dels autors estan tractades amb detall	sí	no	?
3.6. Cita correctament	sí	no	?

4. Objectius i/o Hipòtesis

4.1. Estan formulades correctament	sí	no	?
4.2. Són contrastables	sí	no	?

5. Variables

5.1. Queden identificades amb claredat els variables independents.	sí	no	?
5.2. Aporta el quadre-resum dels variables considerades: definició operativa, naturalesa, escala, etc.	sí	no	?
5.3. Queden relacionades els variables estranyes sense control.....	sí	no	?

6. Mostra. (Selecció d'escenaris i informadors en investigació qualitativa)

6.1. Especifica la tècnica de mostratge	sí	no	?
6.2. Detalla el procés de com és va arribar a la mostra productora d'informació	sí	no	?

7. Tècniques i instruments de recollida d'informació

7.1. Descriu la/es tècnica/ques utilitzada/es	sí	no	?
7.2. Aplica algun/s dels instruments que existeixen publicats	sí	no	?
7.3. Presenta la fitxa tècnica del/els instrument/s	sí	no	?
7.4. Elabora instrument/s per a aquesta investigació	sí	no	?

8. Disseny (segons el grau de control de variables, si se aplica)			
8.1. El tipus de disseny aplicat és correcte	sí	no	?
8.2. Especifica com controla les fonts que afecten la validesa interna i externa	sí	no	?
9. Tractament de la informació i interpretació dels resultats			
9.1. És descriu el procediment de recollida de la informació	sí	no	?
9.2. Presenta les dades i informació de forma clara i ordenada.....	sí	no	?
9.3. Són adequades les proves estadístiques seleccionades per a contrastar les hipòtesis	sí	no	?
9.4. És tria/en la/es prova/es mes potent/s entre les possibles.....	sí	no	?
9.5. Contrasta una a una les hipòtesis plantejades	sí	no	?
9.6. Interpreta correctament els resultats	sí	no	?
10. Conclusions			
10.1. Estan relacionades clarament amb el problema i amb els hipòtesi de la investigació realitzada	sí	no	?
10.2. El treball realitzat aporta "quelcom" per a la pràctica educativa .	sí	no	?
11. Bibliografia			
11.1. Apropiada al tema d'estudi	sí	no	?
11.2. Actual	sí	no	?
11.3. Referenciada correctament segons l'APA	sí	no	?
11.4. És comentin els publicacions mes relacionades amb el tema objecte d'estudi	sí	no	?
12. Annexos			
12.1. Els textos d'ordinador posseeixen una impressió de qualitat .	sí	no	?
12.2. Està ressaltada la informació d'interès	sí	no	?
12.3. Els pàgines estan numerades	sí	no	?
13. Altres aspectes a tenir en compte			
13.1. El treball està presentat amb ordre i claredat	sí	no	?
13.2. S'utilitza correctament el vocabulari específic de investigació	sí	no	?
13.3. Són acurats els aspectes gramaticals i ortogràfics	sí	no	?
14. Altres aspectes a considerar en l'anàlisi informes breus			